

**AGLOMERACJA
WAŁBRZYSKA**

**Plan
Zrównoważonej
Mobilności
Miejskiej**

**Wałbrzyskiego
Obszaru
Funkcjonalnego**

Streszczenie

Plan Zrównoważonej
Mobilności Miejskiej
Wałbrzyskiego Obszaru
Funkcjonalnego

Dokument przygotowany przez:

C•point

C.point Sp. z o.o.

ul. Pelplińska 8B, 01-683 Warszawa
e-mail: contact@cdotpoint.com
www.cdotpoint.com

Dokument przygotowany na zlecenie:

AGLOMERACJA WAŁBRZYSKA

**Instytucja Pośrednicząca
Agglomeracji Wałbrzyskiej**

ul. Słowackiego 23 A, 58-300 Wałbrzych
adres e-mail: ipaw@ipaw.walbrzych.eu
<https://ipaw.walbrzych.eu/>

Spis treści

Idea SUMP	s. 4
Obecna sytuacja w zakresie mobilności w WOF	s. 8
Scenariusze zmian w ramach SUMP	s. 10
Wdrażanie i monitoring realizacji Planu	s. 18

Słownik najważniejszych pojęć

AW – Aglomeracja Wałbrzyska

BRD – bezpieczeństwo ruchu drogowego

JST WOF – Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego

PTZ – Publiczny Transport Zbiorowy, w tekście także określany jako transport publiczny lub transport zbiorowy

PZMM – Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (alternatywnie: SUMP)

SUMI – Sustainable Urban Mobility Indicators, kluczowe wskaźniki monitorujące Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej

SUMP – Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (PZMM)

SUMP WOF – Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego

WOF – Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny

Idea SUMP

O SUMP

Czym jest?

Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (ang. SUMP – Sustainable Urban Mobility Plan) to dokument strategiczny, którego celem jest długoterminowe (perspektywa strategiczna 2045, operacyjna 2035) wypracowanie działań w zakresie transportu na obszarze Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ma stanowić drogowskaz do osiągnięcia zrównoważonej i spójnej mobilności miejskiej.

Konieczność opracowania planu wynika bezpośrednio z założeń polityki UE, która zakłada zakaz sprzedaży nowych samochodów spalinowych w Polsce po 2035 r., spadek emisji z pojazdów dostawczych o 50% do 2030 r. oraz spadek emisji z samochodów o 55% do 2030 r. w skali UE.

SUMP jest wynikiem realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz stanowi formę zapewnienia zgodności rozwoju transportu w obszarze z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

Konieczność realizacji planu wynika bezpośrednio z wymogu „kompleksowego planowania transportu na odpowiednim poziomie” w perspektywie funduszy europejskich 2021-2027. Wymaga to zmiany dotychczasowego podejścia do planowania transportu: z planowania na obszarach gmin/miast do projektowania rozwiązań w skali obszarów funkcjonalnych.

Dla kogo?

Dla obszaru gmin Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Po co?

Bezpośrednim celem planu jest podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru poprzez zmniejszenie negatywnego wpływu systemu transportowego na środowisko i klimat oraz wzrost znaczenia alternatyw wobec transportu samochodowego. Dokument napisany jest z myślą o efektach w skali całej aglomeracji.

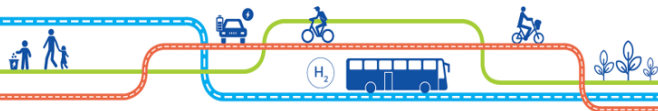
Ponadto dokument powstał celem uporządkowania i skoordynowania inwestycji i przedsięwzięć na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej w sektorze transportu. Umożliwi to pozyskiwanie nowych środków europejskich i zoptymalizowanie wydatków.

Kluczowymi cechami SUMP są:

- długoterminowa wizja i jasny plan wdrożenia;
- partycypacja społeczna;
- zbilansowany i zintegrowany rzeczywisty rozwój środków transportu;
- integracja pozioma i pionowa;
- ocena obecnej i przyszłej skuteczności rozwiązań;
- regularne monitorowanie, przegląd i raportowanie;
- uwzględnienie kosztów zewnętrznych dla wszystkich środków transportu.

Jakie ma cechy?

Od klasycznego podejścia do projektowania strategii dokument różni podejście funkcjonalne. Cele w planie nie zostały wyznaczone przez pryzmat granic administracyjnych, uprawnień ustawowych czy obszarów działań spółek. Oznacza to, że skuteczna realizacja planu wymagać będzie intensyfikacji współpracy pomiędzy samorządami.

Na jakich bazuje filarach?

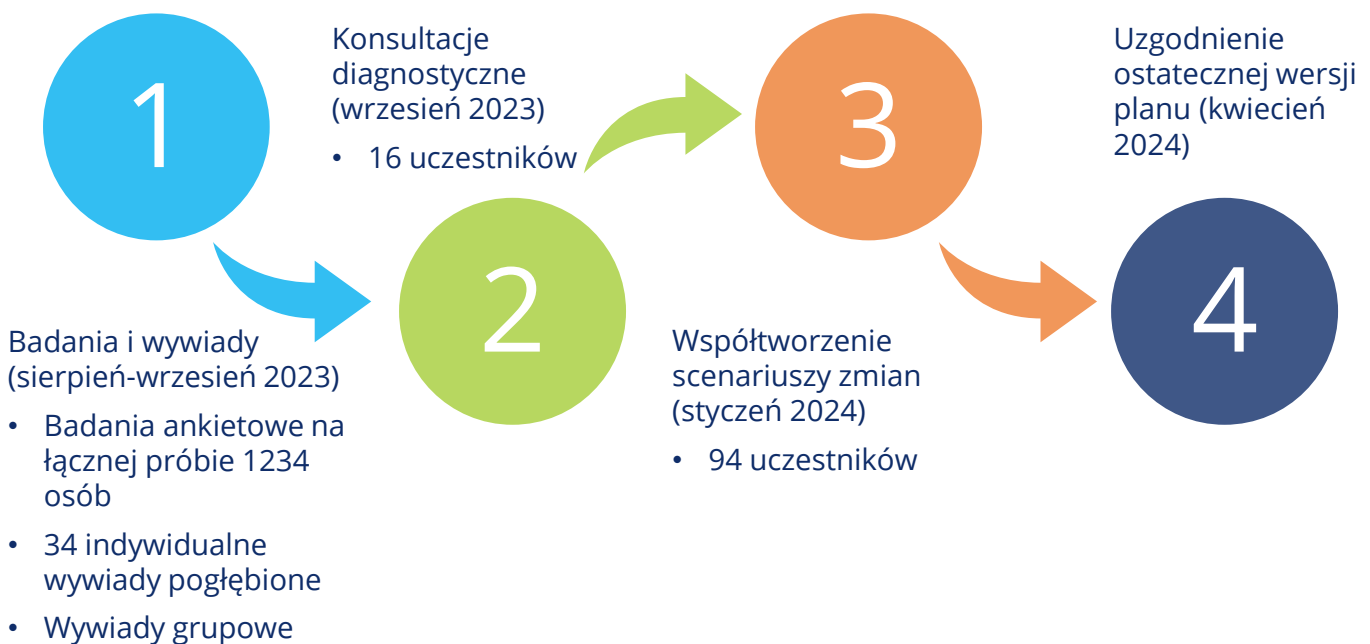
Instrumenty zmiany charakteru codziennych podróży mieszkańców WOF składają się z:

- Ograniczania transportochłonności poprzez zmniejszenia popytu na przemieszczanie się wysokoemisyjnymi środkami transportu (dzięki rozwojowi wysokiej jakości osiedli, w których możliwe jest zaspokajanie potrzeb w otoczeniu miejsca zamieszkania). Na spadek transportochłonności wpływa także tworzenie warunków dla rozwoju ruchu pieszego i rowerowego, ograniczanie liczby podróży służbowych i promocja pracy zdalnej.
- Zmiana podziału zadań przewozowych poprzez budowę atrakcyjności środków bardziej przyjaznych dla środowiska, efektywnych społecznie i przestrzennie względem wysokoemisyjnych sposobów przemieszczenia się.
- Ograniczanie emisji z pojazdów poprzez zmianę sposobu zasilania flot lub poprawę efektywności energetycznej.

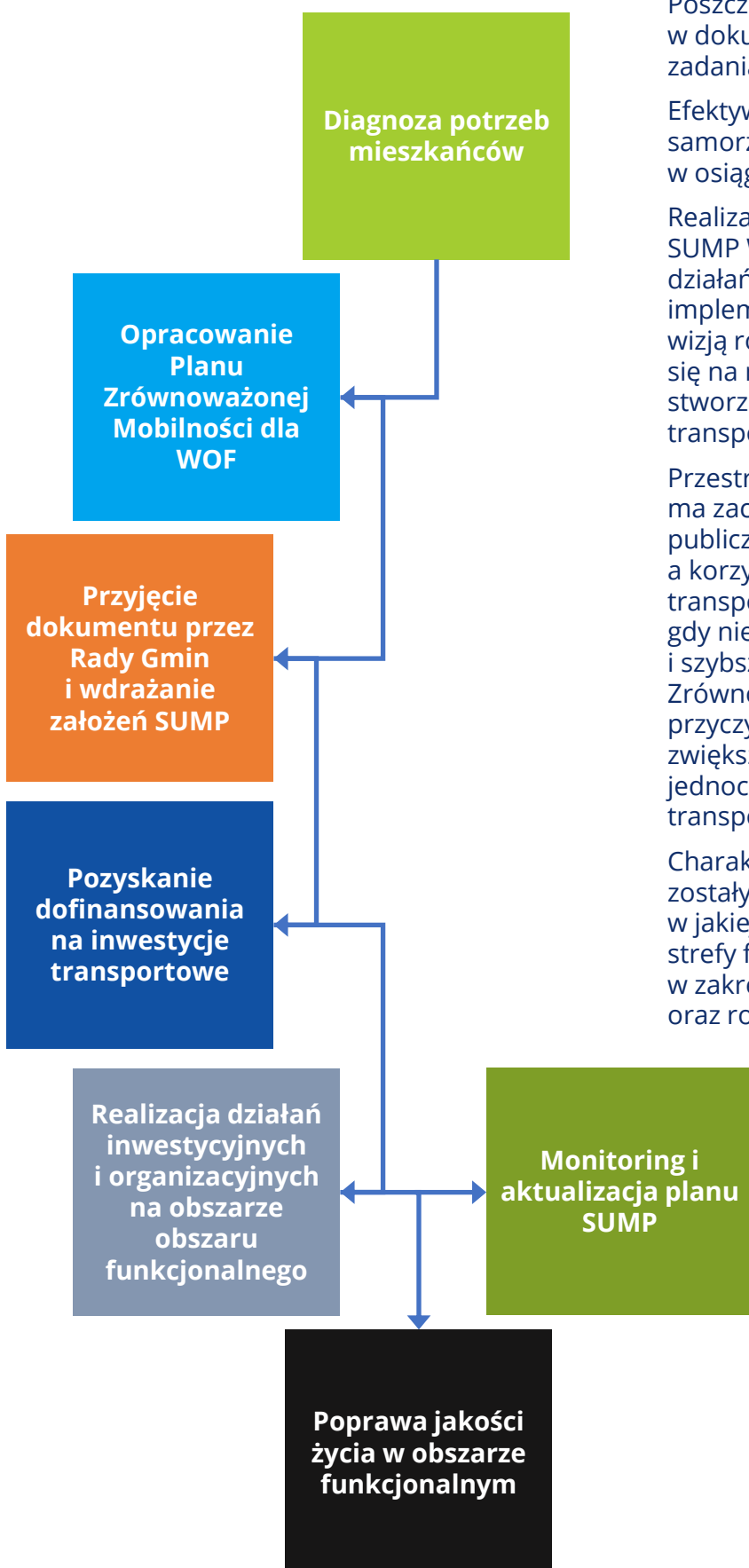
Te trzy elementy składają się na piramidę zrównoważonej mobilności.

Jak powstał?

Stworzenie planu zostało poprzedzone dogłębną diagnozą, w której oceniono obecną sytuację transportową w gminach, przy czym filar stanowiło rozumienie obszaru funkcjonalnego jako całości. Zapisy planu są wynikiem interdyscyplinarnego podejścia, w tym badań, analiz oraz niezależnej ekspertyzy doradców. SUMP powstał przy szerokim udziale społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy. Wśród badanych znaleźli się m.in. eksperci sektorowi, urzędnicy JST czy przewoźnicy prywatni i publiczni. Korzystano ponadto z wytycznych i dobrych praktyk publikowanych przez instytucje krajowe oraz międzynarodowe.

Jak będzie
wdrażany?

SUMP WOF to dokument umożliwiający identyfikację działań oraz ich dostosowywanie do bieżących i przyszłych potrzeb użytkowników.

Poszczególne samorządy WOF, którym w dokumentacji powierzono konkretne zadania, są zobowiązane do realizacji Planu.

Efektywność współpracy między tymi samorządami ma wpływ na skuteczność w osiągnięciu założeń SUMP.

Realizacja zadań zdefiniowanych na poziomie SUMP WOF ma na celu uporządkowanie działań transportowych na obszarze WOF i ich implementację zgodnie z długoterminową wizją rozwoju. W związku z tym projekt opiera się na rozwiązaniach, które mają na celu stworzenie przyjaznej przestrzeni transportowej na obszarze WOF.

Przestrzeń będąca wynikiem wdrażania SUMP ma zachęcać do korzystania z komunikacji publicznej, rowerów oraz pieszych spacerów, a korzystanie z samochodu ma być środkiem transportu ostatniego wyboru, w przypadku gdy nie będzie bardziej ekonomicznych i szybszych środków podróżowania. Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej WOF ma przyczynić się do skrócenia czasu podróży oraz zwiększenia komfortu podróżowania przy jednoczesnym zmniejszeniu oddziaływania transportu na środowisko.

Charakter i zakres proponowanych działań zostały zaadaptowane do strefy funkcjonalnej, w jakiej znajduje się dana gmina. Podział na strefy funkcjonalne wynika z podobieństwa w zakresie zmian społecznych, gospodarczych oraz rozwoju przestrzennego.

**Obecna sytuacja
w zakresie
mobilności w WOF**

DIAGNOZA

Punktem wyjścia dla założeń Planu Mobilności dla obszaru funkcjonalnego Wałbrzycha są analizy przeprowadzone na potrzeby Raportu

diagnostyczno-strategicznego stanu istniejącego oraz sytuacji mobilnościowej SUMP, w tym wnioski z nich płynące:

- ▶ W odniesieniu do WOF aktualnie trudno jest mówić o systemie mobilności zrównoważonej.
- ▶ **19,4%** badanych mieszkańców WOF nie posiadało prawa jazdy, a **46%** posiada w gospodarstwie domowym dwa samochody lub więcej.
- ▶ Transport indywidualny odpowiada za przeszło **77%** przemieszczeń w obszarze, zaś transport zbiorowy za niecałe **23%**. Jeśli polityka transportowa się nie zmieni, odsetek użytkowników transportu publicznego spadnie do 2035 r.
- ▶ Jednym z najpoważniejszych wyzwań WOF są **zmiany demograficzne**, w szczególności spadek populacji i starzejące się społeczeństwo.
- ▶ Obszar charakteryzuje się **walorami środowiskowymi**, stanowiącymi bazę do rozwoju turystyki.
- ▶ **Zabudowa** na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej cechuje się **rozproszeniem**.
- ▶ Poza miastami rdzenia **brakuje spójnej i bezpiecznej sieci dróg dla rowerów** i ulic uspokojonym ruchu. Konieczne jest nadanie wyższego priorytetu poprawie jakości ciągów pieszych.
- ▶ Oferta transportu **kolejowego** w obszarze sukcesywnie się **poprawia**.
- ▶ Ze względu na **brak silnego organizatora** transportu jakość i poziom integracji transportu autobusowego pozostaje na nieakceptowalnym poziomie. Działalność licznych przewoźników komercyjnych i operatorów w ramach transportu zbiorowego nie ma skoordynowanego charakteru. Poszczególne podmioty komercyjne i samorządy prowadzą własną autonomiczną politykę, która **nie tworzy spójnej oferty**.
- ▶ Jedynie ok. **52%** terenów o funkcji mieszkaniowej spełnia wymagania **dobrej dostępności** pieszej do przystanków transportu zbiorowego. Zidentyfikowano wysoki stopień narażenia na wykluczenie komunikacyjne.
- ▶ W obszarze **brakuje integracji taryfowej**, a planowanie podróży w ujęciu całego obszaru funkcjonalnego nie jest możliwe z wykorzystaniem jednego narzędzia.
- ▶ **Sieć drogowa** na terenie WOF cechuje się znacznym **zróżnicowaniem**, wynikającym w głównej mierze z jego rzeźby terenu i cech jednostek urbanistycznych, a w obszarze od lat dynamicznie **rośnie natężenie ruchu drogowego**, co przekłada się na wzrost emisji zanieczyszczeń oraz zanieczyszczenie hałasem. Podejmowane działania zmierzające do uspokojenia ruchu są niewystarczające.
- ▶ Na terenie WOF **nie jest realizowana zintegrowana polityka parkingowa**, w sześciu gminach wyznaczone zostały Strefy Płatnego Parkowania. Liczba węzłów przesiadkowych oraz parkingów P&R i B&R jest niewystarczająca.
- ▶ **Zakres promocji i edukacji** w zakresie zrównoważonej mobilności w WOF jest **niewystarczający**.

**Scenariusze zmian
w ramach SUMP**

SCENARIUSZE

Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego przewidywał trzy scenariusze rozwojowe oraz scenariusz bazowy. Wyznaczają one kierunki rozwoju transportu i mobilności w Aglomeracji Wałbrzyskiej w perspektywie operacyjnej do 2035 r. i strategicznej do 2045 roku.

Scenariusze zależne są zarówno od zakresu współpracy międzysamorządowej i poziomu inwestycji realizowanych przez gminy, powiaty oraz województwo i władze kraju.

Kierunki transformacji wyznaczają także decyzje Komisji Europejskiej i poziomu

krajowego takie jak zakaz rejestracji nowych pojazdów spalinowych po 2035 r. czy regulacje w zakresie opłat za emisje CO₂ w transporcie towarowym (po 2028 r.). Już w 2025 r. polskich kierowców czekają nowe podatki związane z emisyjnością pojazdów.

Wybrany do realizacji **scenariusz**, wizja, cele i działania powinny być ambitne, lecz jednocześnie możliwe do osiągnięcia, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań. Efekty realizacji scenariuszy, po konsultacjach społecznych będą przedmiotem analizy wielokryterialnej oraz modelowania ruchu.

SCENARIUSZ PRZEZNACZONY DO REALIZACJI:

SCENARIUSZ C: OPTYMALIZACJI

Uzasadnienie wyboru:

Na podstawie analizy wielokryterialnej i konsultacji społecznych wstępnego projektu planu określono, że do realizacji zostanie przeznaczony scenariusz optymalizacji.

Uwarunkowania demograficzne i budżetowe obszaru sprawiają, że konieczne jest rozwiązanie najważniejszych wyzwań obszaru w warunkach ograniczonego budżetu.

Sprawia to, że zakres inwestycji infrastrukturalnych i taborowych musi zostać zrewidowany względem stanu pożądanego w scenariuszu integracji i inwestycji.

Budowa zintegrowanego systemu transportu publicznego jest koniecznością, jednak w perspektywie 2035 r. Aglomeracja Wałbrzyska nie uzyska potencjału budżetowego i taborowego by uruchomić zintegrowany system transportowy w pełnym zakresie.

Ponadto, w założeniach prognostycznych dla scenariusza urealniono założenia dotyczące tempa realizacji inwestycji.

ZAŁOŻENIA SCENARIUSZA

- Jakość współpracy pomiędzy samorządami wzrośnie, jednak budżet wciąż pozostanie ograniczony. System transportu publicznego zostanie odbudowany w oparciu o system skomunikowań w węzłach przesiadkowych i minimalizację kosztów – podróżowanie transportem publicznym będzie mniej atrakcyjne od transportu samochodowego, jednak wciąż akceptowalne dla istotnej części mieszkańców. Takt bazowy na liniach aglomeracyjnych wyniesie 2 h.
- Rząd i samorządy będą działać tak, by Polska zrealizowała cele Europejskiego Zielonego Ładu, jednak nie uda się utrzymać zakładanego tempa transformacji.
- Do 2035 r. uda się wypracować polityczne porozumienie w zakresie organizacji transportu w obszarze. Dzięki aktywnej współpracy gmin i silnej pozycji wspólnego organizatora uda się zwiększyć dostępność transportu na poziomie porównywalnym ze scenariuszem B przy istotnie niższych nakładach.
- Do 2035 r. nastąpi wznowienie ruchu na linii kolejowej nr 327 Nowa Ruda Słupiec - Ścinawka Średnia – Radków do 2035 r.
- Trendy demograficzne w obszarze zostaną utrzymane, a skuteczność interwencji w zakresie koncentracji zabudowy będzie ograniczona.

WIZJA

Do 2035 r. Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny będzie miejscem rozwoju dostępnego dla zdecydowanej większości mieszkańców, zintegrowanego i efektywnego transportu publicznego dzięki aktywnej współpracy między samorządami wszystkich szczebli. Odbudowane zostanie zaufanie do transportu publicznego.

Na podstawie analizy systemu mobilności w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym sformułowano **wizję** oraz zaproponowano poniższe **obszary strategiczne**. Do każdego obszaru przypisano **cele strategiczne**, a dla każdego celu **działania**. Wszystkie inwestycje w obszarze mobilności powinny wpisywać się w poniżej wskazane cele strategiczne i być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz DNSH (zasada nie czynienia znaczącej szkody środowisku). Działania realizowane w sposób rzetelny przyczyniać się będą do realizacji celów, a w konsekwencji wizji.

OBSZARY STRATEGICZNE

1. INTEGRACJA I ROZBUDOWA SYSTEMU TRANSPORTU ZBIOROWEGO

2. SPÓJNA, NOWOCZESNA I BEZPIECZNA SIĘĆ ROWEROWA

3. PRZESTRZEŃ DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI

4. WZMOCNIENIE WSPÓŁPRACY ORAZ JAKOŚCI ZARZĄDZANIA MOBILNOŚCIĄ MIEJSKĄ

5. PROMOCJA I EDUKACJA DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ ORAZ ZRÓWNOWAŻONA TURYSTYKA

6. BEZPIECZNY I ZINTEGROWANY UKŁAD DROGOWY

INTEGRACJA I ROZBUDOWA SYSTEMU TRANSPORTU ZBIOROWEGO

Cel strategiczny	Działania
1.1 Budowa systemu transportu publicznego konkurencyjnego wobec samochodów	1.1.1 Budowa systemu transportu aglomeracyjnego
	1.1.2 Zapewnienie wysokiej dostępności transportu publicznego w miastach WOF
1.2 Integracja infrastrukturalna, przestrzenna i czasowa systemu transportu	1.2.1 Cyfryzacja i zapewnienie wysokiej jakości zintegrowanej informacji pasażerskiej
	1.2.2 Poprawa dostępności infrastruktury transportu publicznego
	1.2.3 Koordynacja rozkładów jazdy
	1.2.4. Budowa lokalnych, aglomeracyjnych i krajowych węzłów przesiadkowych
1.3. Modernizacja parku taborowego dla przewoźników autobusowych	1.3.1. Pozyskanie taboru dla systemu komunikacji aglomeracyjnej
	1.3.2. Pozyskanie niskoemisyjnego taboru dla systemu komunikacji miejskiej w rdzeniu Aglomeracji Wałbrzyskiej

SPÓJNA, NOWOCZESNA I BEZPIECZNA SIĘĆ ROWEROWA

Cel strategiczny	Działania
2.1. Rower jako środek codziennych podróży w miastach WOF	2.1.1. Zaplanowanie i budowa spójnej ponadlokalnej sieci infrastruktury rowerowej do codziennych przemieszczeń
	2.1.2. Integracja transportu rowerowego z innymi środkami transportu poprzez tworzenie infrastruktury wspierającej i wspólnej oferty
	2.1.3. Budowa infrastruktury wspierającej rozwój ruchu rowerowego
2.2. Rozwój oferty turystycznej	2.2.1. Budowa kompletnego systemu szlaków dla ruchu rekreacyjnego i turystycznego
	2.2.2. Poprawa warunków dla turystyki rowerowej

PRZESTRZEŃ DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI

Cel strategiczny	Działania
3.1. Koncentracja zabudowy	3.1.1. Ukierunkowanie procesu przeciwdziałania suburbanizacji oraz racjonalizacja wykorzystania terenów pod zabudowę
	3.1.2. Integracja planowania przestrzennego z planowaniem mobilności
	3.1.3. Wypracowanie dobrych praktyk dostępności transportu publicznego w gminnych standardach urbanistycznych w ramach planów ogólnych
3.2. Zintegrowane planowanie przestrzenne	3.2.1. Współpraca międzysamorządowa w planowaniu generatorów ruchu, likwidacja konfliktów z nastawieniem na dialog
	3.2.2 Budowa kompetencji w zakresie planowania i integrowania mobilności osób odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne oraz zwiększenie poziomu partycypacji społecznej
3.3. Przestrzeń dla aktywnej mobilności	3.3.1. Utrzymywanie i usprawnianie (tj. dostosowywanie do potrzeb) istniejącej infrastruktury i elementów małej architektury
	3.3.2. Poprawa dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami
	3.3.3. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni sprzyjających ruchowi pieszemu i rowerowemu

WZMOCNIENIE WSPÓŁPRACY ORAZ JAKOŚCI ZARZĄDZANIA MOBILNOŚCIĄ MIEJSKĄ

Cel strategiczny	Działania
4.1. Instytucjonalizacja współpracy w obszarze mobilności na terenie WOF	4.1.1. Utworzenie związku będącego organizatorem transportu na obszarze WOF
	4.1.2. Budowa kompetencji w obszarze zarządzania transportem
4.2. Integracja usług mobilności	4.2.1. Utworzenie zintegrowanej bazy danych o połączeniach i nowoczesnych usług cyfrowych w obszarze planowania podróży i informacji pasażerskiej
	4.2.2. Wsparcie prawne i utworzenie analiz mających na celu wypracowanie ostatecznego modelu integracji transportu zbiorowego
	4.2.3 Współpraca transgraniczna na rzecz integracji systemów mobilności

PROMOCJA I EDUKACJA DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ ORAZ ZRÓWNOWAŻONA TURYSTYKA

Cel strategiczny	Działania
5.1. Zrównoważona turystyka na obszarze WOF	5.1.1. Budowa systemu obsługi kluczowych generatorów ruchu za pomocą transportu publicznego wraz z działaniami promocyjnymi
	5.1.2. Ochrona Parku Narodowego Gór Stołowych przed presją parkingową dzięki ograniczeniom wjazdu i budowie systemu Park&Ride
5.2. Budowa pozytywnego wizerunku transportu publicznego i aktywnej mobilności	5.2.1. Działania edukacyjne na rzecz zrównoważonej mobilności i kultury bezpieczeństwa
	5.2.2. Budowa międzygminnej bazy dobrych praktyk
	5.2.3. Budowa świadomości negatywnych oddziaływań transportu

BEZPIECZNY I ZINTEGROWANY UKŁAD DROGOWY

Cel strategiczny	Działania
6.1. Racjonalne wykorzystanie samochodu w podróżach na obszarze WOF	6.1.1. Budowa parkingów P+R
	6.1.2. Hierarchizacja sieci drogowej, wyznaczenie stref uspokojonego ruchu i ograniczonego dostępu oraz stosowanie inteligentnych systemów transportowych
	6.1.3. Prowadzenie polityki parkingowej opartej o dane: rozbudowa stref płatnego parkowania na obszarze WOF wraz z wprowadzeniem cyfrowych systemów zarządzania
6.2. Ograniczenie kosztów zewnętrznych transportu samochodowego	6.2.1. Budowa kluczowych obwodnic dla tranzytu w WOF
	6.2.2. Zrównoważona logistyka na obszarze WOF
	6.2.3. Wsparcie rozwoju elektromobilności
6.3. Bezpieczne drogi na obszarze WOF	6.3.1. Poprawa jakości oświetlenia ulic i przejść dla pieszych

PRZEŁOŻENIE WYZWAŃ OBSZARU NA ZAPLANOWANE DZIAŁANIA

1

Integracja i rozbudowa systemu transportu zbiorowego

Wyzwania:

- Wysoki udział transportu indywidualnego w codziennych podróżach
- Częstotliwość kursowania autobusów i stabilność rozkładu jest zbyt niska

Działania:

- Budowa systemu transportu aglomeracyjnego: wzrost poziomu stabilności oferty i poprawa częstotliwości kursowania
- Zapewnienie wysokiej dostępności transportu publicznego w miastach WOF

2

Spójna, nowoczesna i bezpieczna sieć rowerowa

Wyzwania:

- Brak spójnej sieci rowerowej poza rdzeniem obszaru funkcjonalnego
- Wysoki potencjał turystyki rowerowej na obszarze WOF

Działania:

- Zaplanowanie i budowa spójnej ponadlokalnej sieci infrastruktury rowerowej szczególnie do codziennych przemieszczeń
- Budowa kompletnego systemu szlaków dla ruchu rekreacyjnego i turystycznego

3

Przestrzeń dla zrównoważonej mobilności

Wyzwania:

- Rozproszona struktura zabudowy na obszarze WOF
- Bariery architektoniczne wynikające z braku projektowania uniwersalnego

Działania:

- Ukierunkowanie procesu przeciwdziałania suburbanizacji oraz racjonalizacja wykorzystania terenów pod zabudowę
- Poprawa dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami

4

Wzmocnienie współpracy oraz jakości zarządzania mobilnością miejską

Wyzwania:

- Zbyt duża liczba organizatorów transportu w obszarze
- Niska jakość narzędzi do planowania podróży

Działania:

- Utworzenie związku będącego organizatorem transportu na obszarze WOF
- Utworzenie zintegrowanej bazy danych o połączeniach i usług cyfrowych w obszarze informacji pasażerskiej

5

Promocja i edukacja dla zrównoważonej mobilności miejskiej oraz zrównoważona turystyka

Wyzwania:

- Niewystarczająca promocja zrównoważonej mobilności w skali lokalnej i ponadlokalnej
- Brak aktywnych działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie transportu

Działania:

- Działania edukacyjne na rzecz zrównoważonej mobilności i kultury bezpieczeństwa
- Budowa systemu obsługi generatorów ruchu za pomocą transportu publicznego wraz z działaniami promocyjnymi

6

Bezpieczny i zintegrowany układ drogowy

Wyzwania:

- Niewystarczająca hierarchizacja sieci drogowej w celu poprawy jakości bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Niewystarczające pokrycie strefami uspokojonego ruchu

Działania:

- Hierarchizacja sieci drogowej, wyznaczenie stref uspokojonego ruchu i ograniczonego dostępu
- Poprawa jakości oświetlenia ulic i przejść dla pieszych

W celu ustalenia **priorytetowych działań** i oceny ich wpływu na realizację założeń Planu przeprowadzono proces analiz wielokryterialnych, w których uwzględniono kryterium kosztu, efektu środowiskowego, wpływu na system transportowy oraz trudności realizacji. Pozwoliły one na wskazanie działań krytycznych dla realizacji Planu, tzw. „**łatwych wygranych**”, czyli działań relatywnie niskokosztowych i łatwych do realizacji oraz działań o największym pozytywnym wpływie na klimat.

W wyniku analizy wielokryterialnej potwierdzono, że w relacji kosztów do efektów kluczowe są działania ze sfery zarządzania transportem, zaś z punktu widzenia twardych inwestycji i wydatków – zakupy taborowe, zmiany w przestrzeni miast nakierowane na zwiększenie atrakcyjności ruchu pieszego oraz budowa systemu aglomeracyjnego transportu publicznego.

10 PRIORYTETOWYCH DZIAŁAŃ PLANU

Pogrubionym tekstem oznaczono działania o wysokim wpływie i niskich kosztach

NR DZIAŁANIA	DZIAŁANIE	PRIORYTET
4.1.2.	Budowa kompetencji w obszarze zarządzania transportem	3,7
1.1.2.	Zapewnienie wysokiej dostępności transportu publicznego w miastach WOF	3,7
2.1.1.	Zaplanowanie i budowa spójnej ponadlokalnej sieci infrastruktury rowerowej do codziennych przemieszczeń	3,7
1.1.1.	Budowa systemu transportu aglomeracyjnego	3,6
1.2.3.	Koordinacja rozkładów jazdy	3,6
1.3.1.	Pozyskanie taboru dla systemu komunikacji aglomeracyjnej	3,6
3.3.3.	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni sprzyjających ruchowi pieszemu i rowerowemu	3,5
1.2.4.	Budowa lokalnych, aglomeracyjnych i krajowych węzłów przesiadkowych	3,3
3.1.1.	Ukierunkowanie procesu przeciwdziałania suburbanizacji oraz racjonalizacja wykorzystania terenów pod zabudowę	3,3
4.1.1.	Utworzenie związku będącego organizatorem transportu na obszarze WOF	3,3

**Wdrażanie i monitoring
realizacji Planu**

Struktura odpowiedzialna za wdrażanie SUMP

Przyjęcie Planu Zrównoważonej Mobilności to początek procesu zmian.

Wdrożenie planu wymaga szeregu decyzji o charakterze politycznym i odpowiedniego przygotowania jednostek wdrażających.

Struktura wdrażania i monitorowania SUMP będzie zorganizowana w następujący sposób:

Grupa Sterująca i osoba koordynatora: to centralny organ odpowiedzialny za koordynację i zarządzanie procesem wdrażania SUMP na poziomie WOF. Składa się z przedstawicieli wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład obszaru. Wspólny Organ Koordynacyjny jest głównym organem podejmującym decyzje i kierującym strategią SUMP.

Operacyjnie koordynacją prac w imieniu Grupy Sterującej powinna się zajmować konkretna wyznaczona osoba.

Zespół roboczy ds. SUMP jest odpowiedzialny za regularne monitorowanie postępów w realizacji SUMP, ocenę efektywności działań i dostosowywanie strategii w miarę potrzeb. Powinien składać się z przedstawicieli najważniejszych interesariuszy SUMP.

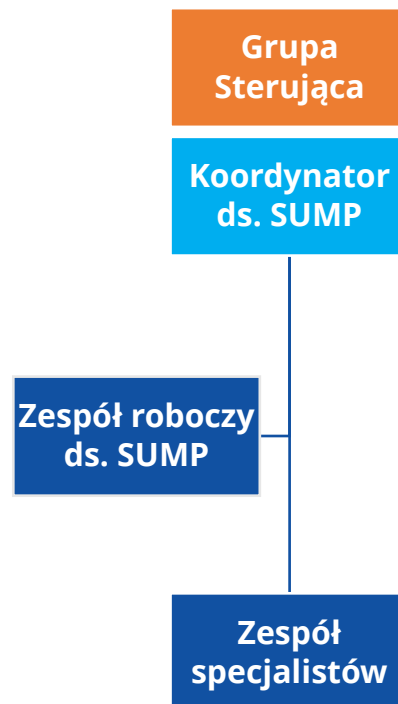
Zewnętrzni partnerzy i konsultanci: wdrażanie SUMP może wymagać wsparcia z zewnątrz, dlatego warto rozważyć współpracę z firmami konsultingowymi, organizacjami pozarządowymi, uczelniami czy też partnerami z branży transportowej.

Zespół specjalistów: w jego skład powinni wchodzić organizatorzy i operatorzy transportu publicznego. Zespół powinien być uzupełniany przez przedstawicieli urzędów gmin i powiatów JST obszaru: gminy wchodzące w skład WOF są kluczowymi partnerami we wdrażaniu SUMP. Każda jednostka samorządu terytorialnego jest odpowiedzialna za

wdrożenie strategii na swoim obszarze, przy współpracy z innymi partnerami.

Struktura ta powinna zapewnić skoordynowane podejście do wdrażania SUMP, efektywne zarządzanie projektami i dostęp do odpowiednich zasobów oraz środków finansowych. Działanie we współpracy z różnymi partnerami i z uwzględnieniem partycypacji społecznej jest kluczem do sukcesu w realizacji planu zrównoważonej mobilności miejskiej.

Docelowo Grupa Sterująca powinna stać się władzami związku, zaś specjaliści pracujący nad realizacją SUMP – pracownikami jednolitego organizatora transportu w obszarze.

Struktura odpowiedzialna za wdrażanie SUMP

Monitoring

Monitoring postępu realizacji Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP) WOF pełni kluczową rolę w skutecznym zapewnieniu zrównoważonego rozwoju mobilności w obszarze. W ramach etapu IV metodyki opracowywania planów zrównoważonej mobilności, cykliczne śledzenie postępów umożliwia analizę stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców WOF w kontekście zrównoważonej mobilności. Pozwala to na dokładną weryfikację skuteczności działań realizowanych w ramach poszczególnych Celów operacyjnych oraz sprawdzenie, czy wdrażanie SUMP WOF odbywa się zgodnie z założeniami przyjętymi na etapie planowania. Dodatkowo, umożliwia to identyfikację obszarów wymagających ewentualnych korekt i optymalizacji działań dla osiągnięcia pełnej zrównoważonej mobilności w obszarze WOF.

Jednostką koordynującą wdrażanie SUMP WOF będzie zespół roboczy ds. SUMP, będzie on również odpowiedzialny za monitorowanie procesu realizacji SUMP WOF przez JST WOF.

Każda jednostka samorządu terytorialnego (JST) w obszarze WOF będzie zobowiązana do przekazywania zespołowi roboczemu ds. SUMP informacji i danych dotyczących postępu w realizacji działań określonych w SUMP WOF na przestrzeni danego roku. Prezentacja tych informacji odbywać się będzie poprzez przedstawienie raportu z realizacji SUMP WOF, sporządzonego zgodnie z wzorem opracowanym przez zespół roboczy ds. SUMP. Po otrzymaniu kompletnego zestawu danych i informacji od wszystkich jednostek samorządu terytorialnego WOF, zespół roboczy ds. SUMP przystąpi do opracowywania ogólnodostępnych raportów prezentujących wyniki monitoringu stopnia realizacji działań określonych w SUMP WOF. Raporty prezentujące wyniki monitoringu stopnia realizacji działań określonych w SUMP WOF będą opracowywane w interwale 2-letnim.

W dokumencie opracowano wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów operacyjnych określonych w SUMP WOF. Następnie określone zostały ich wartości docelowe, które powinny zostać osiągnięte w roku 2035 oraz 2045.

Stopień realizacji celów strategicznych w roku 2035 i 2045, tj. wskaźnik rezultatu SUMP WOF, wskazuje poziom oczekiwanego w 2035 i 2045 roku efektu realizacji SUMP WOF, w kluczowych kwestiach, tj. integracji i rozbudowy systemu transportu zbiorowego, spójnej, nowoczesnej i bezpiecznej sieci rowerowej, przestrzeni dla zrównoważonej mobilności, wzmocnienia współpracy oraz jakości zarządzania mobilnością miejską, promocji i edukacji dla zrównoważonej mobilności miejskiej, bezpiecznego i zintegrowanego układu drogowego.

Jeżeli cykliczny monitoring wskazywać będzie na brak lub niewystarczający postęp realizacji poszczególnych celów SUMP WOF, realizatorzy działań powinni wzmocnić starania w celu realizacji założonych wskaźników (na poziomie realizacyjnym). W sytuacji, gdy brak możliwości skutecznego przeciwdziałania, zaleca się aktualizację dokumentu SUMP WOF.

Kluczowe wskaźniki SUMP WOF

WSKAŹNIK	JEDNOSTKA	2022	Bez planu 2035	2035	2045
Wskaźnik dostępności czasowej transportu publicznego	% mieszkańców z dobrym dostępem do transportu zbiorowego	62	62	80,4	90
	% mieszkańców z bardzo dobrym dostępem do transportu zbiorowego	43	43	36,2	50
Emisje CO ₂ z systemu transportowego	tony CO ₂ e _q emitowane w ciągu roku na 100 tys. mieszkańców	107 324	107 880	107 726	90 727
Jakość powietrza – emisje PM _{2,5} z sektora transportu	kg PM _{2,5} e _q emitowane w ciągu roku na 100 tys. mieszkańców	10 726	12 749	12 712	14 218
Liczba ofiar wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców	Roczna liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców	2,68	1,9	1,34	0,67
Udział podróży transportem zbiorowym w ogóle podróży	Udział podróży transportem zbiorowym wyrażony w % względem podróży ogółem na podstawie modelu ruchu, gdzie Podróże indywidualne + podróże transportem zbiorowym = 100%	22,0%	20,3%	21,4%	20,9%

Harmonogram

Harmonogram realizacji SUMP WOF zakłada podział działań w ramach poszczególnych pakietów na okresy wdrażania, zgodnie z ich priorytetem. Działania te zostały podzielone na ciągłe – realizowane przez cały okres realizacji SUMP i inwestycyjne, zgodnie z przedstawioną obok legendą.

Legenda

	Działania inwestycyjne
	Działania ciągłe

Harmonogram działań

DZIAŁANIE		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030+
1.1.1.	Budowa systemu transportu aglomeracyjnego							
1.1.2.	Zapewnienie wysokiej dostępności transportu publicznego w miastach WOF							
1.2.1.	Cyfryzacja i zapewnienie wysokiej jakości zintegrowanej informacji pasażerskiej							
1.2.2.	Poprawa dostępności infrastruktury transportu publicznego							
1.2.3.	Koordinacja rozkładów jazdy							
1.2.4.	Budowa lokalnych, aglomeracyjnych i krajowych węzłów przesiadkowych							
1.3.1.	Pozyskanie taboru dla systemu komunikacji aglomeracyjnej							
1.3.2.	Pozyskanie niskoemisyjnego taboru dla systemu komunikacji miejskiej w rdzeniu Aglomeracji Wałbrzyskiej							
2.1.1.	Zaplanowanie i budowa spójnej, ponadlokalnej sieci infrastruktury rowerowej do codziennych przemieszczeń							
2.1.2.	Integracja transportu rowerowego z innymi środkami transportu poprzez tworzenie infrastruktury wspierającej i wspólnej oferty							
2.1.3.	Budowa infrastruktury wspierającej rozwój ruchu rowerowego							
2.2.1.	Budowa kompletnego systemu szlaków dla ruchu rekreacyjnego i turystycznego							
2.2.2.	Poprawa warunków dla turystyki rowerowej							

DZIAŁANIE		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030+
3.1.1.	Ukierunkowanie procesu przeciwdziałania suburbanizacji oraz racjonalizacja wykorzystania terenów pod zabudowę							
3.1.2.	Integracja planowania przestrzennego z planowaniem mobilności							
3.1.3.	Wypracowanie dobrych praktyk dostępności transportu publicznego w gminnych standardach urbanistycznych w ramach planów ogólnych							
3.2.1.	Współpraca międzysamorządowa w planowaniu generatorów ruchu, likwidacja konfliktów z nastawieniem na dialog							
3.2.2.	Budowa kompetencji w zakresie planowania i integrowania mobilności, osób odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne oraz zwiększenie poziomu partycypacji społecznej							
3.3.1.	Utrzymywanie i usprawnianie (tj. dostosowywanie do potrzeb) istniejącej infrastruktury i elementów małej architektury							
3.3.2.	Poprawa dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami							
3.3.3.	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni sprzyjających ruchowi pieszemu i rowerowemu							
4.1.1.	Utworzenie związku będącego organizatorem transportu na obszarze WOF							
4.1.2.	Budowa kompetencji w obszarze zarządzania transportem							
4.2.1.	Utworzenie zintegrowanej bazy danych o połączeniach i nowoczesnych usług cyfrowych w obszarze planowania podróży i informacji pasażerskiej							
4.2.2.	Wsparcie prawne i utworzenie analiz mających na celu wypracowanie ostatecznego modelu integracji transportu zbiorowego							
4.2.3.	Współpraca transgraniczna na rzecz integracji systemów mobilności							

DZIAŁANIE		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030+
5.1.1.	Budowa systemu obsługi kluczowych generatorów ruchu za pomocą transportu publicznego wraz z działaniami promocyjnymi							
5.1.2.	Ochrona Parku Narodowego Gór Stołowych przed presją parkingową dzięki ograniczeniom wjazdu i budowie systemu Park&Ride							
5.2.1.	Działania edukacyjne na rzecz zrównoważonej mobilności i kultury bezpieczeństwa							
5.2.2.	Budowa międzygminnej bazy dobrych praktyk							
5.2.3.	Budowa świadomości negatywnych oddziaływań transportu							
6.1.1.	Budowa parkingów P+R							
6.1.2.	Hierarchizacja sieci drogowej, wyznaczenie stref uspokozonego ruchu i ograniczonego dostępu							
6.1.3.	Rozbudowa stref płatnego parkowania na obszarze WOF							
6.2.1.	Budowa kluczowych obwodnic dla tranzytu w WOF							
6.2.2.	Zrównoważona logistyka na obszarze WOF							
6.2.3.	Wsparcie rozwoju elektromobilności							
6.3.1.	Poprawa jakości oświetlenia ulic i przejść dla pieszych							

Finansowanie

Do realizacji działań przyjętych w SUMP WOF wymagane jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych.

Działania ujęte w SUMP WOF, w tym szczególnie te wskazane przez Interesariuszy jako priorytetowe, mogą być realizowane, oprócz finansowania z budżetów własnych JST WOF, także z wykorzystaniem różnych dostępnych dotacji zwrotnych i bezzwrotnych, z dedykowanych programów i funduszy wojewódzkich, krajowych oraz europejskich, a także z nowych, które mogą powstać w ramach kolejnej perspektywy finansowej po roku 2027.

Najważniejszymi zewnętrznymi źródłami finansowania działań i inwestycji w ramach SUMP WOF, oprócz wcześniej wskazanych środków własnych JST WOF, są:

- Programy i fundusze europejskie:
  - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),
  - Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027,
  - Mechanizm finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (czyli. tzw. fundusze norweskie i EOG).
- Programy i fundusze krajowe:
  - Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych (FRPA),
  - Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,
  - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
  - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
  - Program Wzmocnienia Krajowej Sieci Drogowej do 2030 roku,
  - Program Bezpiecznej Infrastruktury Drogowej na lata 2021-2024,
  - Rządowy program budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021-2025,
  - Program Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej.

- Szwajcarsko-Polski Program Współpracy.

Zatwierdzenie Krajowego Planu Odbudowy na szczeblu europejskim przyczyni się do mobilizacji dodatkowych środków z Unijnego Funduszu Odbudowy. Te dodatkowe środki stanowiąc będą istotny element programu modernizacji kraju o nazwie "Polski Ład".

Biorąc pod uwagę potencjalne inicjatywy nowych programów oraz dostępność środków finansowych na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i powiatowym, a także ewentualne modyfikacje procedur, wymagań i zakresów istniejących programów, zaleca się dokładne uwzględnienie aktualnego stanu prawnego tych inicjatyw, ich zakresu oraz formalnych wymogów podczas składania wniosków.

Finansowanie działań związanych z mobilnością może być realizowane także za pomocą środków prywatnych (ŚP), które można pozyskać poprzez realizację projektów Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (PPP) lub poprzez samodzielne inicjatywy podmiotów prywatnych.

Łączne koszty realizacji zadań wynikających z Planu dla całości obszaru WOF mieszczą się w przedziale od 820 mln do 2,4 mld zł do 2035 r. Roczne koszty oszacowano w przedziale 130-280 mln zł, z czego ok. 60 mln zł to koszty funkcjonowania systemu transportu aglomeracyjnego dla zakresu usług na rok 2030.

Szczegółowe informacje o rzędzie wielkości kosztów dla gmin, w tym rząd wielkości kosztów związanych ze współtworzeniem systemu transportu aglomeracyjnego, zawarto w załączniku do dokumentu określającym gminny zakres działań wynikających z SUMP.

**Instytucja Pośrednicząca
Aglomeracji Wałbrzyskiej**

ul. Słowackiego 23 A, 58-300 Wałbrzych

adres e-mail: ipaw@ipaw.walbrzych.eu

<https://ipaw.walbrzych.eu/>